

Arkkitehtuuri tutkimalla tutuksi -rastitehtävä

Opettajanohe

Kenelle: 3.-9.-luokat, lukiolaiset ja ammattikoululaiset sekä kaikki arkkitehtuurista kiinnostuneet iästä riippumatta

Oppiaineet: ympäristötieto, maantieto, kuvataide sekä yhteiskuntaoppi

Kesto: noin 60 min

RASTITEHTÄVÄN SISÄLTÖ, TAVOITTEET JA ENNAKKOVALMISTELUT

Arkkitehtuuri tutkimalla tutuksi -rastitehtävä on suunniteltu luokan, leirikoulun tai muun ryhmän omatoimiseksi vierailuksi Alvar Aallon suunnittelemassa Rovaniemen hallinto- ja kulttuurikeskuksessa (Lappia-talo, kirjasto ja kaupungintalo). Tutkimustuokion aikana osallistujat tutustuvat Alvar Aallon arkkitehtuuriin ja kokevat arkkitehtuuria aktivoivien moniaististen tehtävien kautta. Tehtävien avulla opitaan havainnoimaan rakennettua ympäristöä katsomalla, kuuntelemalla ja tunnustelemalla sitä.

Rastitehtävä sisältää kaksi paperia: kartan ja kysymykset. Ennen rastille menoa ryhmänvetäjä tulostaa netistä tarvittavan määrän karttoja ja kysymyslappuja. Mukaan kannattaa ottaa myös kirjoituslustoja ja kyniä. Rastitehtävä toteutetaan pareittain. Jokaiselle parille annetaan kartta, kysymykset, kirjoituslusta sekä lyijykynä. Parien tehtävänä on havainnoiden, tutkien ja päätellen etsiä vastauksia esitettyihin kysymyksiin. Tehtävien vastaukset kirjataan kysymyspaperiin.

Rastitehtävä aloitetaan kirjaston edestä (rasti 17). Ensin ryhmänvetäjä kertoo taustatietoa Alvar Aallosta sekä hallinto- ja kulttuurikeskuksen rakennuksista. Hän voi käyttää apuna laadittua taustatietoa tai muita lähteitä. Sen jälkeen ryhmänvetäjä lähettää osallistujat pareittain rasteille. Parit kannattaa lähettää tekemään tehtävää kierroksen eri kohdista, jotteivät osallistujat etene rasteja yhdessä isossa laumassa. Rastit suoritetaan numerojärjestyksessä lähtöpaikasta riippumatta.

Kun rastitehtävä on suoritettu, kokoonnutaan lähtöpaikalle kirjaston eteen. Sen jälkeen kysymykset käydään läpi yhdessä keskustellen kokoontumispaikalla. Kysymyksiin ei ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia. Tärkeintä on oppia kokemaan ja näkemään arkkitehtuuria eri tavoilla. Loppukeskustelussa ryhmänvetäjä voi käyttää apuna laadittuja esimerkkivastauksia.

Elämyksellisiä hetkiä arkkitehtuurin parissa!

Lisätietoja rastitehtävästä:

Lapin maakuntamuseo, näyttelyamanuenssi
etunimi.sukunimi@rovaniemi.fi, puh. 040 734 1060.

Rastitehtävä on laadittu keväällä 2013 yhteistyössä Lapin maakuntamuseon ja Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen opinto-ohjelman kanssa. Työpajan ovat suunnitelleet ja toteuttaneet kuvataidekasvatuksen opiskelijat Lassi Oinonen, Kristiina Karvonen ja Niina Siitari.

Lisätietoa Alvar Aallosta:

Alvar Aallon arkkitehtuuria n:o 18. Toim. Risto Raittila. Julkaisija Alvar Aalto -museo. Jyväskylä 2012.
Lukkarinen, Päivi. *Aalto Lapissa - Alvar Aallon Lapin tuotanto.* Jyväskylä 1998.
Lapinkävijät -sivusto: <http://lapinkavijat.rovaniemi.fi/aalto/etusivu.html>
Alvar Aalto -museo: www.alvaraalto.fi

TAUSTATietoA

Alvar Aalto (1898–1976)

- Kansainvälisesti tunnettu suomalainen arkkitehti ja muotoilija.
- Suunnitellut mm. Finlandia-talon Helsingissä.
- Suunnitellut Rovaniemen asemakaavan, joka tunnetaan myös nimellä poronsarvikaava (1944–46).
- Rakennusten lisäksi Alvar Aalto suunnitteli myös kalusteita, valaisimia, tekstiilejä ja lasiesineitä. Perusti sisustustarvikeyritys Artekin vuonna 1935.

Hallinto- ja kulttuurikeskus 1961–1988

- Alvar Aalto suunnitteli hallinto- ja kulttuurikeskuksen kolmelle suomalaiskaupungille: Seinäjoelle, Rovaniemelle ja Jyväskylälle.
- Rovaniemellä hallinto- ja kulttuurikeskus sai perustansa jo vuonna 1945, kun Aallon johdolla piirrettiin kauppialalle poronsarvikaava. Vuonna 1961 valmistuneessa kaupunginkirjaston ensimmäisessä luonnoksessa olivat mukana jo kaksi muutakin tulevaa rakennusta.
- Hallinto- ja kulttuurikeskuksen rakennukset on sijoitettu viuhkan muotoon puistomaiselle aukiolle kahden kadun väliin. Rakennukset avautuvat kaupungin keskustaan päin; samalle ne suuntautuvat myös toisiaan kohti muodostaen takaa nähtynä seinämäisen pinnan.
- Rovaniemen hallinto- ja kulttuurikeskusta voidaan pitää yhtenäisenä taideteoksena, sillä Aalto suunnitteli rakennuksiin myös kalusteita.

Kirjasto 1961–65

- Sisätiloissa on noudatettu Aallon Viipurin kirjastosta lähtien kehittämää ideaa ja sijoitettu lukutiloja muuta kirjastosalia alemmalle tasolle.
- Kirjastolle on ominaista epäsuoran luonnonvalon sekä poikkeuksellisen monenlaisten kiinteiden erikoisvalaisinten käyttö. Viuhkaosan isojen yläikkunoiden lisäksi luonnonvaloa leviää kirjastoon lukuisten pienempien ylä- ja kattoikkunoiden kautta.
- Osa kalusteista ja valaisimista on Artekin vakiomalleja, mutta Aallon toimisto suunnitteli taloon myös erikoiskalusteita sekä ainakin kymmenen erilaista valaisinmallia.

Lappia-talo 1961, 1968–72, 1973–75

- Teatteri- ja kongressikeskus Lappia-talo valmistui kahdessa vaiheessa. Aluksi rakennettiin yleisradion ja musiikkiopiston tilat, ja toisessa vaiheessa toteutettiin varsinaiset päätilat, eli teatterisali ja kongressitilat.
- Lappia-talon katossa pehmeästi kaareutuvia muotoja on verrattu Lapin tunturimaisemaan. Tunturimaisema on tuttu myös jo vuonna 1959 valmistuneesta linja-autoaseman kattorakennelmasta. Linja-autoaseman suunnittelivat Niilo Pulkka, Pekka Rajala ja Kaarlo Leppänen.
- Eteisaulasta ja lämpiöön johtavasta portaikosta on saatu juhlava käyttämällä lattiassa Louen kalkkikiveä ja seinissä hohtavia, tummansinisiä keraamisia sauvoja.

Kaupungintalo 1961, 1984–88

- Kaupungintalon valmistuminen 1988 viimeisteli hallinto- ja kulttuurikeskuksen. Useasta virastosiivestä koostuvan rakennuksen tärkeimmät tilat on keskitetty Hallituskadun puolelle, jonne kokoustilojen lisäksi sijoittuvat mm. kaupunginjohtajan tilat sekä valtuustosali suurine yleisölehtereineen.
- Valtuustosalin veistosmainen torni korostaa osan tärkeyttä muuten tasaisessa rakennuksessa.
- Talo on sisäarkkitehtuuriltaan väljä ja valoisa. Vaaleita pintoja elävöittävät luonnonpuusta tehdyt yksityiskohdat. Pohjakerroksen aulatiloiissa toistuu Lappia-talossa käytetty Louen kalkkikivi.
- Rakennus suunniteltiin Aallon luonnosten pohjalta hänen kuolemansa jälkeen Elissa Aallon johdolla.

Vuorten synty, Kain Tapper 1988

- Teoksen materiaalina on käytetty punaista graniittia, paikallista Ounasvaaran kiveä, maata ja ruohoa. Teoksen pituus on noin 120 metriä ja korkeimmillaan se on 2,3 metriä.
- Tapperin mukaan *Vuorten synty* kuvaa Rovaniemen nousua sodan jälkeen. Päinvastaisesta suunnasta katsoen se kuvaa ihmisten ja rakennusten vähittäistä maatumista.

ESIMERKKIVASTAUKSIA JA POHDITTAVAA LOPPUKESKUSTELUA VARTEN

1. Rakennuksen pinnan erot: Esim. tummaa, vaaleaa, rosoista, tiiltä, keramiikkaa, aurinko lämmittää ja tekee varjoja rakennuksen pintaan.
2. Kuinka kauas täytyy kävellä: Noin 30 askelta, jotta näkee kaikki neljä tunturihakmoa. Samankaltaisia muotoja katossa: Linja-autoasema, Lapin liiton ja Kelan rakennukset.
3. Mitä ääniä kuului: Esim. liikenne, kävely, lipputangot, ruohikon kahina, linnut, puhe.
4. Montako ulkovalaisinta löytyi: Kaksi.
Mitä olivat yhtäläisyydet: Pystyraidat, ei suoraa kohdevalaisemista, vaan valo tulee heijastamalla.
5. Miten valo tulee sisälle: Valoa tulee sisälle lainaussalin päätyjen kattoikkunoista suoraan ja heijastamalla kaarevan katon kautta koko tilaan. Lainaustiskin yläpuolella on myös suuri kattoikkuna.
6. Montako erilaista valaisinta: Linaussalissa kahdeksan (kattolamput, lukuvalot, spotit ym.).
7. Missä valo luo tunnelmaa: Esim. sohvaturkki, jossa valaisimia.
8. Mikä oli mukava ja epämukava tuoli: Pehmeys, lämpö, kylmä, kova, muotoiltu selälle.
9. Millaisia ääniä kuului, Mikä vaikutus oli sillä, että laittoi silmät kiinni: Esim. lehtien selailua, yskäisyjä, matalaa puhetta, avainten kilinää
10. Millaista oli eri materiaalien tunnustelu ja koputtelu: Materiaalin kylmyys tai lämpimyys, keveys, onttous ym.
11. Kain Tapperin Vuorten synty -teos: Kerro taustatietoa teoksesta.
12. Korkein rakennus: Lappia-talo.
13. Millainen oli ovenkahva: Messinkiä, kylmä, raskas. Aalto käytti samanlaista kahvaa suunnittelemissaan rakennuksissa.
14. Mihin ilmansuuntaan aulan ikkunat osoittavat: Etelään. Valoa tulee paljon sisään.
15. Millaisia hajuja kaupungintalolla oli: esim. ruoka, hiekka, pesuaineet, kahvi, raikkaus, tunkkaisuus, hajuvesi.
16. Pyydä jotakuta kuvailemaan millaiselta tuntui olla ihmiskamerana.